

MRF 2024.43

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 14. februar 2024, j.nr. 21/04315

Ophævet dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til oprensning til regulativmæssig stand af § 3-beskyttet vandløb, da oprensningen ville kræve fjernelse af seks ”pukler”, som bidrog til at forhindre, at okkerforurening førtes nedstrøms. Dissens.

Ikast-Brande Kommune meddelte i februar 2021 dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, til oprensning ved opgravning af sandaflejringer på en strækning af det offentlige vandløb Storåen, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og 20 km nedstrøms er udlagt som Natura 2000-område. Dispensationen var meddelt med vilkår om bl.a., at oprensningen skulle ske med strømmen i vandløbet, og at det opgravede materiale skulle spredes i lag, der ikke oversteg 10 cm i tykkelse. Ved samme afgørelse meddelte kommunen ifølge klagenævnets afgørelse også tilladelse efter vandløbslovens §§ 27 og 31 og det for Storåen gældende regulativ. Den omhandlede strækning havde en dybde og en bredde på ca. 1 m. Oprensningen omhandlede ca. seks pukler af sandaflejringer i højden ca. 0,1-0,3 m over en strækning på 325 m. Dispensationen var begrundet med, at bunden på den omhandlede strækning med 30 cm overskred den regulativfastsatte bund, hvorfor oprensning var nødvendig for at imødekomme regulativets bestemmelser, og at luftfotos ikke viste tegn på vedligeholdelse, men at periodisk oprensning alligevel ikke kunne afvises på trods af, at det ikke kunne dokumenteres. Det fremgik af afgørelsen, at vandløbet var påvirket af okker opstrøms den strækning, der skulle oprenses. Nær vandløbsstrækningen var der endvidere registreret mose og to søer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Kommunen havde vurderet, at det ikke kunne udelukkes, at oprensningen ville medføre en sænkning af vandstanden i den nærmeste mose, men at den bedste natur i mosen ikke ville blive

påvirket. Afgørelsen blev påklaget af Danmarks Naturfredningsforening, der navnlig anførte, at Storåen var påvirket af okker, hvilket ville forværres med den meddelte dispensation, og at sænkning af vandstanden i de nærliggende områder negativt ville påvirke moseområdet. Miljø- og Fødevarerklagenævnet lagde til grund, at vandløbet var omfattet af § 3, og at indgrebet ikke udgjorde sædvanlige vedligeholdelsesarbejder. Et flertal i nævnet (5 mod 2) fandt herefter, at der ikke forelå sådanne særlige omstændigheder, der kunne begrunde en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til oprensningen af Storåen, navnlig med henvisning til, at indgrebet ikke kunne betragtes som et naturforbedrende tiltag, idet der var tale om fjernelse af sandpukler i vandløbet, hvilket i et vist omfang måtte fungere som mindre spærringer, der medvirkede til at forhindre, at okkerforurening førtes nedstrøms. Flertallet lagde endvidere vægt på, at det ansøgte havde til formål at varetage jordbrugsmæssige og privatøkonomiske hensyn, hvilket ikke i sig selv kunne begrunde dispensation. At kommunen som vandløbsmyndighed var forpligtet til at vedligeholde strækningen, og at der var tale om oprensning til regulativmæssig bund ændrede ikke herved. Mindretallet kom frem til modsatte resultat, bl.a. med henvisning til at der var tale om et offentligt vandløb, hvis vedligeholdelse efter regulativet påhvilede kommunen, og at lodsejere havde retskrav på, at vandløbsregulativet blev efterlevet. På den baggrund ændrede nævnet kommunens dispensation til et afslag på dispensation.

Kommentar: Afgørelsen illustrerer, at når en kommune har undladt at opfylde den i vandløbsloven og vandløbsregulativet fastsatte pligt til vandløbsvedligeholdelse i en længere periode i et vandløb omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, kan den i regulativet fastsatte vedligeholdelse ikke gennemføres uden dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, jf. U 2012.1151 H og MAD 2014.446 Nmk. Dette kan i forhold til § 3 kort begrundes med, at kommunens lovstridige mangelfulde vandløbsvedligeholdelse betyder, at der er indtrådt en ny tilstand, som ikke må ændres, hvilket nævnet kunne have tydeliggjort. Når dispensationskravet fra naturbeskyttelseslovens § 3 er foranlediget af, at kommunen har tilsidesat sin umiddelbare pligt til vandløbsvedligeholdelse efter vandløbslovens § 27, er dette imidlertid et selvstændigt forhold, som kan begrunde, at der meddeles dispensation fra § 3, som det bl.a. fremgår af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse i MAD 2015.114 Nmk og MAD 2015.221 Nmk og hertil uddybende Pagh og Haugsted, *Fast ejendom – regulering og køb*, 4. udg., 2022, s. 487. Dette synes overset af nævnet i denne sag, hvor det samtidig fremgår, at kommunen tilsyneladende

MRF 2024.43

*var helt ubekendt med vedligeholdelsespligten efter vandløbsregulativet, da kommunens oplysning om kommunens egen vandløbsvedligeholdelse alene støttede sig på luftfotos. Det kan i øvrigt noteres, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet i denne afgørelse anfører, at kommunen havde meddelt tilladelse efter vandløbslovens §§ 27 og 31, uanset at de to bestemmelser intet indeholder om tilladelser, men blot fastslår, at kommunen skal vedligeholde offentlige vandløb i overensstemmelse med regulativet, mens manglende vandløbsvedligeholdelse fra kommunen skal imødegås med påbud efter vandløbslovens § 54. Se tillige **MRF 2024.27 Mfk** og **MRF 2024.37 Mfk**, hvor samme misforståelse gør sig gældende i nævnets afgørelse.*

Ændring i sag om dispensation til oprensning af beskyttet vandløb i Ikast-Brande Kommune

21/04315

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, jf. 65, stk. 2, jf. § 78, stk. 1, 1. pkt.[1]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet ændrer Ikast-Brande Kommunes afgørelse af 9. februar 2021 om dispensation til oprensning af det offentlige vandløb Storåen på strækningen mellem st. 3.325 og st. 3.650 til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, der i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, har behandlet sagen i nævnets afdeling 10, jf. § 3, stk. 1, nr. 10, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet

Afgørelsen er den 8. marts 2021 påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening, DN Ikast-Brande.

Klager har anført, at der ikke er gode argumenter for at dispensere fra naturbeskyttelseslovens § 3 til den ansøgte oprensning af Storåen, hvorfor dispensationen bør ændres til et afslag. Klager har i den sammenhæng henvist til, at bestemmelsen tilsigter, at der skal undgås tilstandsændringer, som er til ugunst for beskyttede naturtyper.

Klager har desuden anført, at Storåen er påvirket af okker og vil blive yderligere påvirket af okker som følge af den ansøgte oprensning.

Videre har klager anført, at en sænkning af vandstanden i nærliggende områder vil kunne medføre en yderligere negativ påvirkning af et moseområde som følge af dræning. Ifølge klager består moseområdet af flere mosearealer, som senest er besøgt i 2011 og noteret som rigkær med en estimeret naturtilstand på tre, hvilket indikerer en middelgod tilstand.

Desuden fremgår det af klagen, at nyere praksis efter klagers opfattelse er en anden, end i den klagenævnsafgørelse fra 2015, som Ikast-Brande Kommune har henvist til.[4]

2. Sagens oplysninger

2.1 Vandløbet og området

Ikast-Brande Kommune har med den påklagede afgørelse af 9. februar 2021 meddelt dispensation til oprensning af en strækning i det offentlige vandløb, Storåen. Oprensningen berører ifølge kommunens afgørelse matr. nr. [matrikelnummer 1], [matrikelnummer 2], [matrikelnummer 3], [matrikelnummer 4], [matrikelnummer 5], [matrikelnummer 6], [matrikelnummer 7] og [matrikelnummer 8].

Den berørte vandløbsstrækning ligger i det åbne land, sydøst for Ikast by. Vandløbet er udpeget som beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, jf. Danmarks Miljøportal.[5] Området er udpeget som lavbundsareal i kommuneplan 2021 for Ikast-Brande Kommune.

Det fremgår af Danmarks Miljøportal, at vandløbsstrækningen ligger i et større område, der er vejledende registreret som beskyttet mose efter naturbeskyttelseslovens § 3. Tillige fremgår det, at der nær strækningen ligger to beskyttede søer. Jordbundstypen i området udgøres af ferskvandsgytje.[6]

Den omhandlede strækning er ikke målsat i vandområdeplanerne 2021-2027, jf. MiljøGIS for offentliggørelse af vandområdeplaner 2021-2027.[7] Af vandområdeplanerne fremgår det desuden, at nærmeste nedstrøms liggende målsatte vandløb er Sognegrøften, der ligger ca. 2,7 km nedstrøms og er målsat til godt økologisk potentiale og god kemisk tilstand. For Sognegrøften er den økologiske tilstand ifølge vandområdeplanerne imidlertid fortsat vurderet til dårlig økologisk potentiale. Sognegrøften løber i Højris Å, omtrent 3,3 km nedstrøms for den omhandlede strækning. Højris Å er i vandområdeplanerne målsat med god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. For Højris Å er den økologiske tilstand ifølge vandområdeplanerne også fortsat vurderet til dårlig økologisk tilstand. De nederste ca. 600 m af Sognegrøften er omfattet af det samme regulativ for Storåen, som gælder for den omhandlede strækning.

Ifølge miljøportalen ligger den omhandlede strækning i et okkerpotentielt område, hvor der ikke er risiko for okkerudledning (klasse IV). Opstrøms, ca. 75 m syd for strækningen er et område med stor risiko for okkerudledning (klasse I). Kortlægningen er udarbejdet af Miljøstyrelsen i 1984 og er en udpegning af lavbundsarealer, hvor det må forventes, at dræning vil give anledning til okkergener i vandløb som følge af store mængder aflejringer af jernforbindelser/jernsulfider i det øverste jordlag, herunder særligt pyrit.

Ca. 5 km syd for den berørte vandløbsstrækning er nærmeste Natura 2000-område, N75, Harrild Hede, Ulvemosen og heder i Nørlund Plantage, der omfatter habitatområde, H64. Ca. 6 km sydøst for vandløbsstrækningen er udpeget Natura 2000-område, N53, Sepstrup Sande, Vrads Sande, Velling Skov og Palsgård Skov. Ca. 20 km nedstrøms den omhandlede strækning er udpeget Natura 2000-område N225, Ovstrup Hede med Røjen Bæk, der omfatter habitatområde, H249. Udpegningsgrundlaget for H249 er bl.a. naturtypen vandløb og arterne grøn kølleguldsmed, odder og bæklampret. Storåen løber til Nissum Fjord, der er udpeget til Natura 2000-område N65, der omfatter habitatområde H58 og fuglebeskyttelsesområde F38. På udpegningsgrundlaget for H58 er bl.a. hav-, flod- og bæklampret, laks, stavsild, bæver, odder og vandranke.

Vandløbsregulativ

For Storåen er det gældende vandløbsregulativ vedtaget i Ikast Kommune i 1995. Af vandløbsregulativet for den omhandlede strækning fremgår det, at vandløbets vedligeholdelse påhviler kommunalbestyrelsen (bestemmelse 0.1.1).[8] De enkelte vandløb skal vedligeholdes således, at den fysiske tilstand er i overensstemmelse med vandløbets målsætning, jf. regulativets bestemmelse nr. 03.4. Tillige fremgår det, at fyld, der fremkommer ved vandløbenes vedligeholdelse, skal ejere eller brugere af de tilstødende jorde enten fjerne eller sprede i et højst 10 cm tykt lag, jf. bestemmelse nr. 0.3.6. Om oprensning fremgår det af regulativets afsnit 11.1, at oprensning udføres, når vandløbets profil nødvendiggør dette, og at oprensning først skal iværksættes, når bunden ligger 10 cm over den regulativmæssige bund.

2.2 Den påklagede afgørelse

Ikast-Brande Kommune har i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, jf. § 65, stk. 2, den 9. februar 2021 dispenseret til oprensning af det offentlige, beskyttede vandløb Storåen på strækningen fra st. 3.325 til st. 3.650 m. Dispensationen er givet på vilkår om bl.a., at oprensningen skal ske med strømmen, og at det opgravede materiale skal spredes i et lag, der ikke overstiger 10 cm i tykkelse. Kommunen har samtidig meddelt tilladelse efter vandløbslovens § 27 og § 31 samt det gældende regulativ for Storåen. Det fremgår videre af afgørelsen, at den er truffet på baggrund af kommunens ansøgning af 20. november 2020.

Med afgørelsen har Ikast-Brande Kommune dispenseret til oprensning ved afgravning af sandaflejringer i vandløbet, der ifølge kommunen er op til 30 cm over regulativbestemt bund. Det fremgår, at arbejdet skal udføres på en enkelt dag i vinter eller tidligt forår og foretages med gravemaskine med GPS, således at der fjernes materiale præcis til koterne for den regulativbestemte bund. Kommunen har i afgørelsen oplyst, at vandløbet er blevet oprenset med jævne mellemrum gennem de seneste mange år, samt at det er fast praksis at køre langs vandløbet og fordele det opgravede materiale på vandløbsnære arealer i et op til 10 cm tykt lag. Hertil har kommunen oplyst, at der er tale om sand, hvor der ikke bindes næringsstoffer, og som ligner områdets eksisterende jordstruktur. Efter kommunens vurdering vil spredning af det opgravede materiale ikke påvirke den beskyttede natur, da jordbunden er sandjord, og da metoden efter kommunens opfattelse altid må have været fast praksis ved oprensning af vandløbet.

Ifølge afgørelsen har Ikast-Brande Kommune, efter en borgerhenvendelse, den 6. oktober 2020 besigtiget og opmålt den berørte vandløbsstrækning. Kommunens længde- og tværsnitprofil for vandløbet er indeholdt i afgørelsens bilag. I afgørelsen har kommunen anført, at der er tale om et vandløb, der muligvis oprindeligt er gravet og i alle tilfælde er reguleret ud fra hensyn til jordbrugsinteresser i området. Ifølge kommunen fremstår vandløbet som udrettet, uden stor fysisk variation og med sandbund og okkeraflejringer. Det fremgår desuden af afgørelsen, at kommunen på baggrund af en gennemgang af luftfotos vurderer, at vandløbets forløb svarer til forløbet, der fremgår af målebordsblade fra 1842-1899, og at det fremstår uændret siden 1954. Hertil fremgår det, at kanaler efter kommunens vurdering indikerer, at vandløbet og området har været driftet på samme vis i mere end 100 år, hvorfor afvanding af området er normalt forekommende. Desuden har kommunen anført, at oprensning kan være foretaget med jævne mellemrum.

I sagen indgår Ikast-Brande Kommunes notat af 13. januar 2021, hvori kommunen om sin luftfotogennemgang har oplyst, at ingen luftfotos viser tegn fra en oprensning. Hertil har kommunen bemærket, at der ikke er luftfotos fra hvert år, og at det ikke er sikkert, at en

eventuel oprensning vil fremgå af luftfotos. I forlængelse heraf har kommunen anført, at periodisk oprensning ikke kan afvises, omend det heller ikke kan dokumenteres.

Som begrundelse for dispensationen har Ikast-Brande Kommune i den påklagede afgørelse anført, at oprensningen ønskes foretaget, da vandløbets bund ligger for højt i forhold til regulativets bestemmelser, og afstrømningen i vandløbet er påvirket. Videre har kommunen oplyst, at da vandløbet er offentligt, er det vandløbsmyndighedens ansvar at udføre vedligeholdelse i henhold til regulativet.

Om forholdet til de beskyttede naturområder langs vandløbet har Ikast-Brande Kommune i afgørelsen anført, at de vandløbsnære arealer er registreret som beskyttet mose. Ifølge kommunen kan det generelt ikke udelukkes, at en oprensning vil medføre en sænkning af vandstanden i nærliggende områder. I forhold til moseområdet er der efter kommunens vurdering ikke risiko for, at den bedste natur påvirkes af oprensningen. Dertil har kommunen vurderet, at der sandsynligvis ikke er meget vand i jorden, der vil kunne drænes. Kommunen har i den forbindelse henvist til den seneste besigtigelse af mosen i 2011, hvor kommunen estimerede mosens naturtilstand til middelgod (svarende til III). Desuden har kommunen i afgørelsen oplyst, at moseområdet ved besigtigelsen bl.a. blev beskrevet som domineret af mosebunke og gråpil, med varierende fugtighed og spredt forekomst af trykvandspåvirket bund samt som afvandet og under tilgroning.

Om den sydligste af to nærliggende beskyttede søer har Ikast-Brande Kommune i afgørelsen anført, at der ikke er tegn på, at den ansøgte oprensning vil indebære en direkte påvirkning af vandstanden i søen. Efter kommunes vurdering vil søen ikke blive påvirket negativt af oprensningen, hvilket også gør sig gældende for den nordligste sø.

Med afgørelsen har Ikast-Brande Kommunen desuden vurderet, at oprensningen hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil kunne påvirke Natura 2000-områder eller udpegningsgrundlag. Det er samtidigt kommunens vurdering, at den ikke vil være til hinder for, at målsætningerne for Natura 2000-områdernes tilstande nås og opretholdes. I forhold til vandområdeplanerne har kommunen bl.a. anført, at oprensningen vil blive udført således, at sandvandring og opslemning af okker så vidt muligt undgås, hvorfor kommunen vurderer, at strækninger nedstrøms ikke vil blive påvirket af oprensningen. I forhold til bilag IV-arter har kommunen vurderet, at oprensningen ikke vil påvirke bilag IV-arter negativt, og det ansøgte ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-arter.

I øvrigt har Ikast-Brande Kommune i afgørelsen henvist til, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet i en tidligere afgørelse har dispenseret til genoptagelse af vedligeholdelse af et offentligt vandløb.[9]

2.3 Ikast-Brande Kommunes bemærkninger til klagen

Ikast-Brande Kommune har den 13. april 2021 bemærket, at Storåen efter kommunens vurdering har været vedligeholdt ved oprensning, men har samtidig oplyst, at kommunen ikke kan dokumentere en tilbagevendende vedligeholdelse på strækningen mellem st. 3.325 m og 3.650 m. Kommunen har videre bemærket, at da en oprensning ikke direkte kan dokumenteres, har kommunen med den påklagede afgørelse tilladt en genoptagelse af praksis. Hertil har kommunen anført, at vandløbets beskyttelsesstatus efter naturbeskyttelseslovens § 3 ikke betyder, at der ikke kan gennemføres vedligeholdelse.

Kommunen har videre henvist til den luftfotogennemgang, der er beskrevet i afgørelsen, og som efter kommunens vurdering viser, at vandløbets forløb på nyere fotos ikke afviger fra ældre kort og fotos. Da vandløbet ikke er stensikret, indikerer dette ifølge kommunen, at vandløbet er blevet fastholdt gennem tiden ved bl.a. oprensninger. Endvidere har kommunen henvist til vejledning til administration af § 3 i naturbeskyttelsesloven.[10]

I anledning af klagen har Ikast-Brande Kommune præciseret, at der ikke vil blive foretaget oprensning i moseområdet og beskrevet forholdet til de to nærliggende beskyttede søer, som efter kommunens vurdering ikke vil blive påvirket af oprensningen. Kommunen har desuden bemærket, at kommunen, som følge af klagen, i marts 2021 har besigtiget de vandløbsnære arealer.

Det fremgår tillige af Ikast-Brande Kommunes bemærkninger, at området efter kommunens opfattelse allerede kan være udsat for en vis dræning. I den forbindelse har kommunen bl.a. henvist til, at historiske kort viser moseområdet som gennemskåret af flere markante grøfter i perioden 1800-tallet til 1954. Dertil har kommunen anført, at der af nyere luftfotos fremgår markeringer, som kan være grøfter.

Om det beskyttede moseområde har kommunen anført, at det ansøgte projekt hverken medfører en sænkning af dræn eller nydræning, hvorfor en eventuel drænende effekt vil ske gennem jordmatricen. Kommunen har foretaget en analyse af grundvand og geologi, der ifølge kommunen indikerer, at det terrænnære grundvand står nær jordoverfladen, og at der er tendens til stigende grundvand i området. Ifølge kommunen består de øvre jordlag af sand og sandet muld, hvilket efter kommunens vurdering generelt ikke bremser eller styrer strømninger af vand i jordmatricen. Det er således kommunens vurdering, at oprensningen ikke antager et omfang, der vil betyde en væsentlig dræning og ændring af grundvandsstanden i området og dermed ikke medfører en væsentlig ændring i beskyttede naturarealers fugtighed og naturtilstand.

I forhold til okkerloven har kommunen anført, at den berørte vandløbsstrækning ligger i et område med okkerklasse IV, "Ingen risiko for okkerudledning". På den baggrund har kommunen vurderet, at sagen ikke skal behandles efter okkerlovens § 3. Desuden har kommunen oplyst, at vandløbet er påvirket af okker bl.a. opstrøms den strækning, der ønskes oprenset. I forlængelse heraf er det, i det konkrete tilfælde kommunens vurdering, at den eneste effekt, en oprensning vil have på okker, er, at eventuel aflejret okker i sand i vandløbet, vil blive fjernet.

Med bemærkningerne til klagen har Ikast-Brande Kommune videre anført, at kommunen med afgørelsen har foretaget konkrete overvejelser og desuden bemærket, at kommunen er bekendt med den nyere klagenævnspraksis.

Med bemærkningerne har Ikast-Brande Kommune fremsendt et notat af 22. marts 2021 om vurdering af grundvand og geologi. Heraf fremgår det, at Storåen altid, efter kommunens vurdering, vil have en vis naturlig drænende effekt på de omkringliggende arealer grundet en høj grundvandsstand i området. Hertil har kommunen bemærket, at Storåen på den omhandlede strækning har en forholdsvis begrænset størrelse med en bredde på ca. 1 m og en dybde på under 1 m. Kommunen har desuden oplyst, at den planlagte oprensning omhandler opgravning af ca. seks pukler med sandaflejringer i højden ca. 0,1–0,3 m over en strækning på 325 m. Sammenholdt med ådalens størrelse og karakter samt det terrænnære

grundvand og sandholdige jordlag vil oprensningen ifølge kommunen ikke påvirke grundvandsstanden i væsentlig grad. Kommunen har således anført, at der fortsat vil være højt grundvand på de vandløbsnære arealer, og herunder moseområdet.

2.4 Nye oplysninger under sagens behandling

Som svar på Miljø- og Fødevarerklagenævnets høring har Ikast-Brande Kommune den 27. november 2023 anført, at afgørelsen indeholder en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, jf. § 65, stk. 2, til oprensning af det beskyttede vandløb samt til udspreddning af det opgravede sand på vandløbsnære arealer. Af høringssvaret fremgår det desuden, at udspreddning af sand på vandløbsnære arealer efter kommunens vurdering ikke vil medføre en væsentlig tilstandsændring. Videre har kommunen i svaret anført, at der ikke vil ske ændringer i de hydrologiske forhold, hvorfor kommunen ikke har fundet anledning til at dispensere til tilstandsændring af mosen og de to søer.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Følgende medlemmer af Miljø- og Fødevarerklagenævnet har deltaget i sagens behandling: Rasmus Klim Christensen (formand), fhv. landsdommer Eva Staal og landsdommer Olaf Tingleff samt de læge medlemmer Pelle Andersen-Harild, Lene Hansen, Kristian Pihl Lorentzen og Jens Vibjerg.

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i denne klagesag fundet anledning til at behandle, om der kan meddeles dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, til oprensningen af vandløbet, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i lyset af afgørelsens resultat ikke fundet anledning til at tage stilling til, om der kan meddeles dispensation til at udlægge opgravet materiale i den nærtliggende mose, jf. naturbeskyttelseslovens § 3.

3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af vandløb eller dele af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

I tilfælde, hvor vandløbet igennem længere tid ikke er blevet vedligeholdt, eller hvor der kun har fundet en begrænset vedligeholdelse sted, kan vandløbet ændre skikkelse så væsentligt, at genoptagelse af tidligere vedligeholdelsespraksis vil kræve dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.[11]

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra forbuddet i § 3.

Det følger af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven,[12] at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne, idet reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

En særlig omstændighed, der kan begrunde dispensation, kan ifølge lovbemærkningerne f.eks. være, at et ansøgt indgreb har en naturforbedrende funktion.

Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis er i overensstemmelse med lovbemærkningerne restriktiv.

Et flertal i Miljø- og Fødevarerklagenævnet (Rasmus Klim Christensen, Eva Staal, Olaf Tingleff, Pelle Andersen-Harild og Lene Hansen) finder, at der ikke kan meddeles dispensation til den ansøgte oprensning af det beskyttede vandløb.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved afgørelsen lagt til grund som uomtvistet, at det omhandlede vandløb og de vandløbsnære arealer er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Nævnet har ligeledes lagt til grund som uomtvistet, at den ansøgte oprensning ikke er led i sædvanlig vedligehold og derfor udgør en tilstandsændring af vandløbet, der kræver dispensation fra bestemmelsen.

Flertallet i Miljø- og Fødevarerklagenævnet har vurderet, at der i den konkrete sag ikke foreligger et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation til oprensningen. Flertallet henviser til, at naturbeskyttelseslovens § 3 er en forbudsbestemmelse, og at praksis for at dispensere er restriktiv, idet en dispensation forudsætter, at der foreligger særlige omstændigheder. Flertallet har i den sammenhæng vurderet, at oprensningen ikke kan betragtes som et naturforbedrende tiltag. Herved har flertallet lagt vægt på, at der med oprensningen er tale om at fjerne sandpukler i vandløbet, som efter flertallets opfattelse i en vis grad må fungere som mindre spærringer, der medvirker til at forhindre, at okkerforurening føres nedstrøms.

Flertallet i Miljø- og Fødevarerklagenævnet har desuden lagt vægt på, at der i sagen ikke er oplysninger om, at det ansøgte har til formål at tilgodese andre end jordbrugsmæssige og privatøkonomiske hensyn, som ikke i sig selv kan begrunde en dispensation. Det forhold, at der er tale om et offentligt vandløb, hvor kommunen som vandløbsmyndighed er forpligtet til at foretage vedligeholdelse i henhold til gældende vandløbsregulativ, kan derfor efter flertallets vurdering ikke føre til et andet resultat. Det samme gælder det forhold, at der er søgt om oprensning til regulativmæssig bund. Flertallet henviser til, at myndighederne efter naturbeskyttelseslovens § 3 ikke stilles anderledes end øvrige bredejere, som ønsker at vedligeholde et vandløb.

Videre har flertallet i Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på hensynet til at undgå uhensigtsmæssig præcedens i fremtidige lignende sager.

Mindretallet (Kristian Pihl Lorentzen og Jens Vibjerg) finder, at Ikast-Brande Kommunes dispensation skal stadfæstes. Mindretallet har lagt vægt på, at der er tale om et offentligt vandløb, og at vedligeholdelse i henhold til regulativet påhviler kommunen. Efter mindretallets opfattelse har lodsejerne et retskrav på, at regulativet bliver efterlevet. Ved vurderingen har mindretallet desuden lagt vægt på, at dispensationen er meddelt af kommunen, som er vandløbsmyndighed. Videre har mindretallet tillagt det vægt, at stigende nedbørsmængder fører til et øget behov for vandafledning.

I overensstemmelse med flertallets beslutning ændrer Miljø- og Fødevareklagenævnet Ikast-Brande Kommunes dispensation af 9. februar 2021 til et afslag.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Ikast-Brande Kommunes afgørelse af 9. februar 2021 om dispensation til oprensning af det offentlige vandløb Storåen på strækningen mellem st. 3.325 og st. 3.650 til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

---

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

[4] Natur- og Miljøklagenævnets sag nr. NMK-510-00609.

[5] <https://www.miljoportal.dk/>

[6] Jf. digitalt jordartskort 1:25.000, GEUS, der viser overfladegeologien i 1 meters dybde.

[7] MiljøGIS for offentliggørelse af vandområdeplaner 2021-2027. Kan ses her: <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3-2022>.

[8] Regulativer for Storåen med tilløb opstrøms Højris Bro.

[9] NMK-510-00609.

[10] Ikast-Brande Kommune har henvist til afsnit 3.6.4 om vandløbsvedligeholdelse.

[11] Naturklagenævnet Orienterer (NKO) nr. 123/1997.

[12] Lovforslag nr. 70 fremsat den 24. oktober 1991, afsnit 7.

Sag:

21/04315

Dato:

14. februar 2024.

Emner:

NBL - beskyttede ...

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>) •
Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk
(<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)

Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>)